

A bírálóbizottság értékelése

Karsai Krisztina „Az alapelvek rendszere az európai büntetőjogban” című értekezésének témája a büntetőjog jogágának területére tartozik, önálló jogterületi minőséggel, és az európai joghoz kapcsolódó interdiszciplináris vetülettel. Első lépésben az értekezés az alapvető kérdéseket, köztük a nemzetközi és főként az európai büntetőjog fogalmát és a *ius puniendi* összetett kérdését tárgyalja. Ezt követően a szerző nagyító alá veszi a klasszikus büntetőjogi elveket (anyagi jogi legalitás elve, bűnösségen alapuló felelősség elve, ultima ratio és szubszidiaritás elve) és az európai büntetőjog *sui generis* – rendszeralkotó/strukturális és működési/funkcionális – alapelveit (európai territorialitás elve, kölcsönös elismerés elve, *ne bis in idem* elve, arányosság elve, koherencia elve, asszimiláció elve, *locus/forum regit actum* elvpár). Összefoglalásként az értekezés, egy rendszertani áttekintést követően, újból szemügyre veszi az elemzés alá vont elveket, majd a feldolgozást a szerző záró gondolatai teszik teljessé.

Az értekezés középpontjában álló téma aktualitása vitathatatlan. Időszerűségét még az integrációval ellentétes irányba mutató, a befelé fordulást erősítő európai tendenciák sem befolyásolják. Éppen ellenkezőleg, az európai büntetőjog alapvető kérdéseinek tudományos vizsgálata az integráció megtorpanása idején, a határokon átnyúló bűnözés kihívásainak ismeretében fokozott jelentőséggel bír: ebben az időszakban különösen fontos az európai büntetőjog eszméjének ébrentartása, fejlesztése és a megoldások keresése. Hazai szempontból szintén aktuális az értekezés, hiszen kodifikációs időszakban, az új büntetőeljárási törvény megalkotására tett erőfeszítésekkel párhuzamosan született.

Nagy általánosságban elmondható, hogy az értekezés magas tudományos színvonalon, alapvetően logikus rendszerben, adekvát módszertan alkalmazásával, meggyőző érveléssel, következetes fogalomhasználattal és imponálóan gazdag forrásanyagra támaszkodva éri el a szerző által kitűzött tudományos célokat. Terjedelmét tekintve az értekezés kompakt, érzékelhetően a teljességre törekszik és tartalmilag rendkívül gazdag. A feldolgozott téma komplexitásának fényében egyértelműen üdvözlendő a szemléletes ábrák és táblázatok, melyek nagyban elősegítik a közölt ismeretek megértését és befogadását. Az értekezés szerkezeti felépítése és belső arányai általában véve elfogadhatók; kritikai észrevételek legfeljebb a struktúra tagolásának módja és néhány szerkezeti egység mérete kapcsán fogalmazhatók meg. Nyelvezetét, stílusát és hivatkozási rendszerét illetően az értekezés maradéktalanul megfelel a tudományos munkákkal szemben támasztott követelményeknek.

Karsai Krisztina értekezése a témakör első rendszerezett hazai feldolgozását adja, és számos új tudományos eredménnyel gazdagítja a büntetőjog tudományát: példának okáért, (1) a jogösszehasonlítás eszköztárának alkalmazásával, a releváns szakirodalom mélyreható elemzésével, a különféle irányzatok és nézetek ütköztetésével, széleskörű áttekintését nyújtja a főbb európai büntetőjogi alapelveknek; (2) megteremti a hatékonyabb együttműködés megoldására vonatkozó szabályozás felülvizsgálatának elméleti alapjait; (3) számottevő hiányt pótol a büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jog tudományában, és magas tudományos színvonalú segítséget kínál a kodifikációs munkálatokhoz; és (4) a jövőre nézve megfogalmazott megoldási javaslatokkal alkotó módon kapcsolódik be a témában folyó tudományos diskurzusba, és érdemben hozzájárul a hazai – és idegen nyelven való közlése esetén – a nemzetközi tudomány fejlődéséhez.

Mindazonáltal az értekezés bizonyos pontokon szükségessé teszi néhány kritikai észrevétel és kiegészítő megjegyzés megfogalmazását. Mint ezt a hivatalos bírálatok is jelzik, a munka esetleges folytatása során, a könyv formátumban való megjelenítés előtt,

mindenekelőtt célszerű lenne összhangba hozni a mű címét és tartalmát: a cím jelen formájában a ténylegesnél tágabb tartalomra utal. Ez az összhang akár a cím szűkítésével, akár a hivatalos bírálóban hiányolt elvek pótlólagos beépítésével és feldolgozásával megteremthető. Kíváncsi lenne továbbá elmélyíteni a nemzetközi és az európai büntetőjog történeti fejlődésének áttekintését, megfelelő figyelmet fordítani az integráció ellenében ható jelenlegi tendenciákra, és a hazai kitekintés bővítésével árnyalni az elemzés határozottan egyetemes szemléletét. Hasonlóan tanácsos lenne a magyar szakirodalmi források szélesebb körű alkalmazása, a büntetőjog tudományának hazai képviselői által megfogalmazott nézetek fokozottabb figyelembe vétele, és néhány fenntartással kezelendő vagy illuzórikusnak ható megállapítás újragondolása. Ilyen megállapítás például az, hogy a kölcsönös elismerés elve alapján vissza kell térni a *locus regit actum* elvéhez, mivel a tagállamoknak kritika nélkül el kell fogadniuk a másik államban lefolytatott eljárási cselekmény jogszerűségét, illetve az, hogy az európai territorialitás elvének teljes érvényesülése esetén irrelevánssá válik, melyik állam joga szerint folytatják le a jogsegély végrehajtását. Hangsúlyozandó, hogy ezek a példaként kiemelt kritikai észrevételek és kiegészítő megjegyzések nem érintik az értekezés érdemét.